

Grażyna Wąsowicz¹

Akademia Leona Koźmińskiego

<https://orcid.org/0000-0003-4769-8963>

Sprawozdanie z konferencji
Zagrożenie COVID-19 oraz zagrożenie zmianą klimatu
w świetle wyników badań psychologicznych
(Warszawa, 11 kwietnia 2022)

Wybuch pandemii COVID-19 przyczynił się do zainicjowania badań prowadzonych na całym świecie przez przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych. Badacze przyjmujący psychologiczne podejście dokonywali opisu stanu psychicznego jednostek i jego fluktuacji (np. Aymerich i in., 2022; Eisenbeck i in., 2022). Analizowali także reakcje na zalecenia i stopień dostosowywania się do nich, poszukując odpowiedzi na pytania o determinanty tych reakcji (Cypryńska i Ne-zlek, 2020; Wąsowicz i in., 2021). Dociekano również, czy doświadczanie zagrożenia pandemią uruchamia większą troskę o zdrowie i środowisko, przekładającą się na zmianę zachowań budujących konsumpcję zrównoważoną, sprzyjającą zielonej transformacji.

Powszechność zagrożenia wirusem SARS-CoV-2 sprowokowała badaczy do tworzenia nie tylko nieformalnych konsorcjów poszukujących odpowiedzi na różne pytania badawcze. Naukowcy zgromadzeni wokół The International Panel on Behavior Change podjęli rozważania nad wzajemnymi zależnościami, jakie mogą zachodzić w reakcji na różne rodzaje zagrożeń. Pierwszy raport IPBC wprowadza refleksję nad czynnikami sprzyjającymi zmianie zachowania w kontekście zagrożenia COVID-19 i zmianą klimatu oraz mogącymi tę zmianę utrudniać (<https://www.ipbc.science/about-us/thematic-report-1-covid/>).

Włączając się w prace naukowe i rozpowszechnianie ich wyników, Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiej Psychologii im. Tadeusza Tomaszewskiego zorganizowała we współpracy z Akademią Leona Koźmińskiego i Wydziałem Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego konferencję *Zagrożenie COVID-19 oraz zagrożenie zmianą klimatu w świetle wyników badań psychologicznych*. Konferencja odbyła się 11 kwietnia 2022 roku w Warszawie. Wzięło w niej udział wielu badaczy reprezentujących ośrodki z całej Polski: Centrum Działań dla Klimatu

¹ Adres do korespondencji: gwasowicz@kozminski.edu.pl.

i Transformacji Społecznych (4CAST) Uniwersytetu SWPS, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Instytut Psychologii Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Instytut Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego, Instytut Psychologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Instytut Studiów Społecznych im. Profesora Roberta Zajonca Uniwersytetu Warszawskiego, Katedra Psychologii Ekonomicznej Akademii Leona Koźmińskiego, Wydział Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego im. Jana Pawła II oraz Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego. Dwa wystąpienia powstały we współpracy z badaczami z Wydziału Psychologii Klinicznej Uniwersytetu Columbia oraz Uniwersytetu w Padwie.

Konferencję rozpoczęły słowa skierowane do uczestników przez przedstawicielki Rady Fundacji. Prof. Barbara Bokus powitała zebranych, przypominając, że konferencja odbywa się w 22. roku od pożegnania prof. Tadeusza Tomaszewskiego, patrona konferencji. Prof. Zofia Ratajczak przywołała teorię czynności Tadeusza Tomaszewskiego (1963) i model sytuacji, zwracając uwagę, że współcześnie są one oceniane jako ważny wkład psychologii polskiej w światową myśl psychologiczną (Bokus i Kosowska, 2018; Kurcz i Kądziaława, 2002) i aktualne w kontekście funkcjonowania jednostek w sytuacjach kryzysowych.

Pierwsze wystąpienie dotyczyło związków osobowości z przestrzeganiem obostrzeń wprowadzonych w czasie pandemii (Zajenkowski i in., 2020). Prelegenci wykazali m.in., że w tzw. silnej sytuacji (jak np. pandemia) cechy osobowości mają mniejsze znaczenie dla zachowania człowieka niż czynniki sytuacyjne. Skłonność do podejmowania działań zapobiegawczych podczas pandemii COVID-19 stanowiła także przedmiot następnego referatu (Macko, 2022), z którego wynikało, że skłonność ta jest powiązana z ważnością wspólnotowych i indywidualistycznych wartości moralnych. Autorki trzeciego wystąpienia (Zawadzka i in., 2022) skupiły się na predyktorach korzystania z mediów dających poczucie bezpieczeństwa, analizując rolę celów życiowych i lęku. Wyniki tych badań zostały przedstawione w niniejszym tomie. W kolejnej prezentacji, opartej na opublikowanych wynikach, omówiono trajektorie zmian w nasileniu objawów depresji i lęku uogólnionego u dorosłych Polaków w trakcie pierwszego roku pandemii COVID-19 (Gambin i in., 2021).

W następnej części konferencji poruszono temat zależności dotyczących reakcji na dwa zagrożenia: COVID-19 i zmianę klimatu. Autorzy pierwszego z nich (Cypryńska i Wójcik, 2022) zaobserwowali dużą otwartość na zmianę zachowań na bardziej proekologiczne podczas początkowych miesięcy pandemii. Omówili także warunki, w jakich zmiana ta może być podtrzymywana. Konferencję zamykała prezentacja wyników badań dotyczących percepcji zagrożenia COVID-19 i zanieczyszczeniem środowiska oraz reakcji jednostek na te zagrożenia (Wąsowicz, 2022). Zostały one przedstawione w ostatnim artykule tego tomu.

W konkluzjach konferencji wskazano na ogromne znaczenie badań psychologicznych dla rozumienia czynników determinujących reakcje jednostek na zagrożenia i dla opracowywania programów wspierających zmiany zachowań. Podziękowano organizatorom konferencji, prelegentom i wszystkim uczestnikom za wkład w przygotowanie konferencji i wystąpień oraz za udział w interesujących dyskusjach.

Bibliografia

- Aymerich, C., Pedruzo, B., Pérez, J., Laborda, M., Herrero, J., Blanco, J., Mancebo, G., Andrés, L., Estévez, O., Fernandez, M., Salazar de Pablo, G., Catalan, A., González-Torres, M. A., (2022). COVID-19 pandemic effects on health worker's mental health: Systematic review and meta-analysis. *European Psychiatry*, 65(1), artykuł E10. <https://doi.org/10.1192/j.eurpsy.2022.1>
- Bokus, B., Kosowska, E. (red.). (2018). *Człowiek w sytuacji – nie tylko z perspektywy psychologa. Studia inspirowane teorią Tadeusza Tomaszewskiego*. Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323534464>
- Cypryańska, M., Nezlek, J. B. (2020). Anxiety as a mediator of relationships between perceptions of the threat of COVID-19 and coping behaviors during the onset of the pandemic in Poland. *PLOS ONE*, 15(10), artykuł e0241464. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0241464>
- Cypryańska, M., Wójcik, A. (11 kwietnia 2022). *Pandemia COVID-19 – szanse i wyzwania dla przemian społecznych w stronę zielonej transformacji* [referat]. Zagrożenie COVID-19 oraz zagrożenie zmianą klimatu w świetle wyników badań psychologicznych, Warszawa, Polska.
- Eisenbeck, N., Carreno, D. F., Wong, P. T. P., Hicks, J. A., Ruíz-Ruano García, M., Puga, J. L., Greville, J., Testoni, I., Biancalani, G., Cepeda López, A. C., Villareal, S., Enea, V., Schulz-Quach, Ch., Jansen, J., Sanchez-Ruiz, M.-J., Yıldırım, M., Arslan, G., Cruz, J. F. A., Sofia, R. M., [...] García-Montes, J. M. (2022). An international study on psychological coping during COVID-19: Towards a meaning-centered coping style. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 22(1), artykuł 100256. <https://doi.org/10.1016/j.ijchp.2021.100256>
- Gambin, M., Sękowski, M., Woźniak-Prus, M., Wnuk, A., Oleksy, T., Cudo, A., Hansen, K., Huflejt-Łukasik, M., Kubicka, K., Łyś, A. E., Gorgol, J., Holas, P., Kmita, G., Łojek, E., Maison, D. (2021). Generalized anxiety and depressive symptoms in various age groups during the COVID-19 lockdown in Poland. Specific predictors and differences in symptoms severity. *Comprehensive Psychiatry*, 105, artykuł 152222. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2020.152222>
- Kurcz, I., Kądzielawa, D. (2002). *Psychologia czynności. Nowe perspektywy*. Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Macko, A. (11 kwietnia 2022). *Słowność do podejmowania działań zapobiegawczych podczas pandemii COVID-19: znaczenie moralności, zaufania i słowności do odczuwania ustępu* [referat]. Zagrożenie COVID-19 oraz zagrożenie zmianą klimatu w świetle wyników badań psychologicznych, Warszawa, Polska.
- Tomaszewski, T. (1963). *Wstęp do psychologii*. PWN.
- Wąsowicz, G. (11 kwietnia 2022). *Pandemia COVID-19 i zanieczyszczenie środowiska. Percepcja zagrożeń, gotowość ponoszenia kosztów ekonomicznych w walce z nimi, zachowania i potrzebne zasoby psychologiczne* [referat]. Zagrożenie COVID-19 oraz zagrożenie zmianą klimatu w świetle wyników badań psychologicznych, Warszawa, Polska.

- Wąsowicz, G., Mizak, S. B., Krawiec, J., Białaszek, W. (2021). Mental Health, well-being and psychological flexibility in the stressful times of the COVID-19 pandemic. *Frontiers in Psychology – Personality and Social Psychology*, 12, artykuł 647975. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.647975>
- Zajenkowski, M., Jonason, P. K., Leniarska, M., Kozakiewicz, Z. (2020). Who complies with the restrictions to reduce the spread of COVID-19? Personality and perceptions of the COVID-19 situation. *Personality and Individual Differences*, 166, artykuł 110199. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110199>
- Zawadzka, A. M., Iwanowska, M., Kondratowicz, B. (11 kwietnia 2022). *Wartości jako predyktory lęków i obaw związanych z COVID-19 oraz korzystania z mediów informacyjnych w pandemii COVID-19* [referat]. Zagrożenie COVID-19 oraz zagrożenie zmianą klimatu w świetle wyników badań psychologicznych, Warszawa, Polska.